

Remissyttrande - SOU 2025:96 – Fler möjligheter till ökat välbefinnande

Inledning och övergripande ställningstagande

Mullsjö kommun välkomnar slutbetänkandet SOU 2025:96 - Fler möjligheter till ökat välbefinnande och delar i huvudsak utredningens problembild.

Mullsjö Kommun är inte utpekad för att lämna ett remissvar, men ser vikten av utredningen, och önskar bidra med några viktiga perspektiv för att stödja det viktiga genomförande som behövs i Sverige utifrån den kompetensbrist som ger oss stora utmaningar framöver. Men också att kompetensbristen riskerar allvarliga begränsningar i möjligheten att upprätthålla såväl näringslivets förmågor som offentlig sektor.

Utredningen beskriver de strukturella utmaningar som Sverige står inför, där svag produktivitetstillväxt, tilltagande kompetensbrist samt relationen mellan kostnadsutveckling och skatteintäkter påverkar förutsättningarna för långsiktigt välbefinnande (SOU 2025:96, inledande kapitel och kapitel om produktivitet och tillväxt).

Vi instämmer i utredningens bärande slutsats att dessa utmaningar inte kan mötas genom att arbeta mer, utan genom att arbeta smartare. För Mullsjö kommun sammanfattas detta i principen inte springa fortare, utan gå smartare: att utveckla hur verksamheten stöds, styrs och följs upp, snarare än att ytterligare belasta organisationen.

Utredningen konstaterar vidare att offentlig sektor är en avgörande förutsättning för långsiktigt välbefinnande, men samtidigt riskerar att bli en bromskloss om arbetssätt och styrning inte förändras (SOU 2025:96, kapitel om offentlig sektors produktivitet och styrning). Denna bedömning delas fullt ut.

Mot denna bakgrund tillstyrker Mullsjö kommun i huvudsak utredningens inriktning. Vårt remissyttrande fokuserar på att förtydliga vissa genomförandefrågor, i syfte att stärka utredningens möjligheter till praktisk tillämpning inom den kommunala och regionala verkligheten.

Grundläggande administrativa förutsättningar för genomförande

Utredningen betonar behovet av förändrade arbetssätt, förbättrad styrning och effektivare resursanvändning för att uppnå produktivitetsökningar i offentlig sektor (SOU 2025:96, kapitel om styrning, uppföljning och effektivitet).

Vi delar denna bedömning och vill särskilt understryka att detta förutsätter att de grundläggande administrativa delarna av den kommunala verksamheten – såsom ekonomi, personal, inköp, planering, tillgångar (fastigheter, maskiner m.m.) och uppföljning/analys – utvecklas och optimeras utifrån vad som idag är möjligt på ett samordnat vis. Utredningens inriktning kan genomföras genom att systematiskt ta tillvara bästa tillgängliga erfarenheter från både offentlig och privat sektor, nationellt och internationellt, men detta kräver tydlighet i hur stödjande strukturer och system ska bidra till att minska administrativ belastning och frigöra kapacitet i kärnverksamheterna.

Gemensam sektorarkitektur, datamodeller och interoperabilitet

Utredningen identifierar bristande interoperabilitet och begränsad datadelning som centrala hinder för effektivisering, innovation och användning av ny teknik i offentlig sektor (SOU 2025:96, kapitel om digital infrastruktur, data och interoperabilitet).

Vi tillstyrker denna analys fullt ut och vill förtydliga att interoperabilitet i praktiken förutsätter **gemensamma datamodeller som är implementerade i de bassystem som används i verksamheten**. Erfarenheter från olika sektor visar att interoperabilitet som huvudsakligen bygger på referensarkitekturer, parallella informationsstrukturer eller tillfälliga integrationslösningar riskerar att fragmenteras och sönderfalla över tid.

För att vara robust, långsiktigt hållbar och möjlig att skala behöver den gemensamma datamodellen:

- vara faktisk och använd i verksamheterna,
- vara konsekvent implementerad i bassystem,
- och vara gemensamt förvaltat över tid.

Utredningens resonemang om AI som möjliggörare för produktivitet utveckling förutsätter en sådan datagrund (SOU 2025:96, kapitel om AI och teknikutveckling). Avancerade AI-tillämpningar kräver homogen, strukturerad och semantiskt konsekvent data i stor skala för att kunna bidra till både verksamhetsutveckling och politisk styrning.

I detta avseende ligger utredningens slutsatser i tydlig linje med AI-kommissionens färdplan (SOU 2025:12), där det framhålls att fragmenterade system, bristande interoperabilitet och

avsaknad av gemensam infrastruktur utgör ett av de största hindren för att använda data och AI i offentlig sektor i skala (SOU 2025:12, kapitel om AI-infrastruktur och data).

Samtidigt vill vi understryka att gemensam sektorarkitektur inte innebär att alla kommuner och regioner måste använda samma system. Arkitektur ska förstås som gemensamma principer, datamodeller och gränssnitt. I linje med kommunalt självstyre bör varje kommun och region kunna välja graden av automatisering och integration, med tydliga konsekvenser i form av administrativ belastning och effektivitet, så man väljer att fortsätta med egna autonoma system.

AI-användning och samverkande modellarkitektur

Utredningen beskriver AI som ett viktigt verktyg för att höja produktivitet och kvalitet i offentlig verksamhet (SOU 2025:96, kapitel om AI och teknikutveckling). Vi tillstyrker denna inriktning och vill förtydliga att AI i offentlig sektor bör förstås som en **samverkande arkitektur av flera olika AI-modeller**, snarare än som enskilda, isolerade lösningar.

AI-kommissionens färdplan (SOU 2025:12) konstaterar att offentlig sektor saknar förutsättningar att själv utveckla och underhålla alla nödvändiga AI-modeller, och pekar i stället på behovet av gemensam AI-infrastruktur som möjliggör samverkan mellan olika modeller, komponenter och aktörer, inklusive internationella lösningar (SOU 2025:12, kapitel om nationell AI-förmåga).

Mot denna bakgrund bör offentligt finansierad AI-utveckling styras med tydliga direktiv som säkerställer att lösningarna:

- är byggda för samverkan,
- kan integreras i gemensam arkitektur,
- och bidrar till långsiktig förmågeuppbyggnad snarare än punktvisa effektiviseringar.

Samverkan – standarder och arbetssätt före organisation

Utredningen uttrycker en medveten försiktighet kring organisatorisk samverkan och pekar på risker kopplade till ökad administration, fler mötesstrukturer och otydligt ansvar (SOU 2025:96, kapitel om samverkan och styrning). Vi delar denna bedömning.

Vi vill samtidigt förtydliga att samverkan i första hand bör ske genom gemensamma standarder, datamodeller, processer och tekniska gränssnitt, snarare än genom nya organisatoriska konstruktioner. Detta möjliggör effektivitet och återanvändning utan att inskränka det kommunala självstyret.

Datainsamling, automatisering och politisk styrning

Utredningen betonar behovet av att minska administrativ börda och förenkla rapportering (SOU 2025:96, kapitel om uppföljning och rapportering). Vi delar denna ambition, men vill tydliggöra att både **verksamhetsutveckling och politisk styrning** samtidigt kräver mer och bättre data än i dag.

Datainsamling bör därför ske genom **end-to-end-automatiserade flöden** – från lokalt dataskapande i verksamheten, via gemensam datamodell och interoperabla gränssnitt, till analyserade och aggregerade data på regional och nationell nivå. Men även att vi i kommunerna behöver återföring av data, även det i ett fullt ut automatiserat flöde. Detta då verksamhetsutveckling och politisk styrning sker på samtliga nivåer.

AI-kommissionen pekar på att otydliga strukturer och osäker rättstillämpning i praktiken bromsar utvecklingen (SOU 2025:12, kapitel om regelverk, data och tillit). Detta stärker behovet av tydliga, gemensamma lösningar som kombinerar rättssäkerhet med tempo och förutsägbarhet.

Statsbidrag och datadriven styrning

Vi tillstyrker utredningens ambition att effektivisera statens styrning genom riktade statsbidrag (SOU 2025:96, kapitel om statlig styrning och statsbidrag). För att detta ska vara genomförbart i praktiken behöver statsbidragens utformning möjliggöra automatisering baserad på homogen datamodell och interoperabel data, med utrymme för manuella inslag där kvalitativa uppgifter krävs som inte återfinns i den gemensamma datamodellen. På detta viset kan fördelning av riktade statsbidrag ske helt automatiserat.

Detta är i första hand ett ansvar för staten att de riktade statsbidragen utformas så att de använder datamodellen, medan kommuner och regioner därefter, i linje med självstyret, kan välja graden av automatisering.

Statistik, analys och SCB:s roll

Utredningen lyfter statistik och analys som centrala verktyg för styrning och uppföljning (SOU 2025:96, kapitel om statistik och analys). Vi tillstyrker detta och vill förtydliga att SCB bör ges en tydlig roll som **integrerad nod i den gemensamma datainfrastrukturen**, snarare än som mottagare av ofta manuellt insamlad information.

I linje med AI-kommissionens färdplan (SOU 2025:12, kapitel om data och infrastruktur) bör SCB:s uppdrag inriktas mot att säkerställa att offentliga datamängder är strukturerade, jämförbara och analysbara i skala, och att dessa kan användas effektivt för både verksamhetsutveckling och

politisk styrning. Detta är extra viktigt då AI analyser alltid har ett stort behov av homogena datamodeller.

Avslutande kommentar

Sammantaget bedömer Mullsjö kommun att SOU 2025:96 pekar ut rätt riktning. Tillsammans med AI-kommissionens färdplan (SOU 2025:12) är det tydligt att utmaningarna i dag inte främst handlar om målbild eller ambition, utan om genomförandeförmåga.

Det är mot denna bakgrund vi efterlyser ökad tydlighet i hur utredningens inriktning omsätts i praktiken. Inte för att vi vill mindre än utredningen, utan för att vi vill mer – och för att tid, kompetens och resurser inte medger genomföranden som inte fullt ut tar tillvara de möjligheter som data, gemensam arkitektur och nya arbetssätt erbjuder.

För Mullsjö kommun,

Per Högberg
Kommunstyrelsens ordförande
2026-01-19